

LÄRARE

Uppdrag 9. Flyttblock

Detta uppdrag görs vid ett tydligt större flyttblock i naturen.

Att fundera på

- Hur hög är stenen?
- Hur lång respektive bred är stenen?
- Vilken bergart består den av?
- Hur gammal är stenen?
- Hur länge har stenen legat här?
- Hur har den hamnat här?

Uppgift 1. Beräkna

Det är inte så lätt att säkert bestämma vikten på ett flyttblock men på ett ungefär går det om man först försöker beräkna dess volym. Använd en tumstock och mät flyttblockets volym. Beräkna sedan vikten på stenen.

Den *ungefärliga* (olika stenar har olika densitet beroende på deras sammansättning) vikten i ton får du genom att multiplicera volymen (m^3) med 3.

Faktablad I13

Studera **faktablad I13** om flyttblock.

Att fundera på

- Hur mycket väger stenen?
- Fundera ut ett sätt att ta reda på den ungefärliga vikten på flyttblocket.?

Foto: Patricia Rodas /Dragos Alexandrescu.

LÄRARE

Uppgift 2. Flyttblockens transport

Detta experiment görs bäst i skolmiljö med tillgång till en frys samt en större balja eller ett akvarium att utföra uppgiften i.

Att fundera på

- Hur transporteras flyttblock?
- Vad avgör hur långt de transporteras?

Material

För experimentet behövs en glasslåda eller liknande som kan användas för att frysa in vatten, grus eller småstenar samt en balja, ett akvarium eller liknande.

Foto: Thomas Birkö.

Utförande

1. Måla ett antal olika stora "småstenar" i två olika vattenbeständiga färger. Låt dem sedan torka. Lägg sedan några olika stora stenar av den ena färgen i botten på glasslådan och fyll på med några centimeter vatten. Lägg förpackningen i frysen och låt den frysa ihop ordentligt.
2. När förpackningen frusit läggs några olika stora stenar av den andra färgen på isen och därefter fylls ytterligare några centimeter vatten ovanpå isen. Frys in förpackningen igen.
3. När hela förpackningen frusit tas iskuben ur formen. Mät höjden och längden på iskuben. Lägg den sedan med "botten" neråt på vattenytan i en balja eller i ett akvarium. Notera tiden när ni lägger isblocket på vattenytan.

Studera hur isblocket flyter.

Att fundera på

- Vänder det sig?
 - Hur mycket av isblocket ligger under respektive över vattnet?
4. Notera tiden när olika stenar lossnar från det smältande isblocket och ramlar till botten. Håll på tills den sista stenen lossnat.

Att fundera på

- Vilket blev resultatet och vilka slutsatser drar ni av experimentet?